

LISTRY PRAHY 1[®]

kulturně společenský měsíčník

září 9 2022

www.listyprahy1.cz

Příběh tužky a rodiny Hardtmuth v NTM

Od uhlu k tužkařskému impériu – to je název výstavy, která přibližuje 250 let dlouhý příběh rodiny, která v českém hospodářství zanechala jednu z nejdelších a nejvýraznějších linek. A to téměř doslova, protože jméno Hardtmuth je dodnes synonymem pro kvalitní tužku.

Výstava v Národním technickém muzeu se věnuje nejen tradici výroby tužek, ale mnoha dalším činnostem, které podnikavou rakouskou rodinu Hardtmuthů proslavily, zanechaly stopy na území Čech a Moravy a uvedly mezi evropskou podnikatelskou špičku, ať už to byla architektura, krajinné úpravy nebo výroba kameniny.

Žlutá tužka Hardtmuth tvrdosti HB 2 a HB 3 a guma se slonem byly vybavením každého školáka nejen v mém dětství, ale už dávno předtím. A snad stále jím jsou. Sympatického slona se zdviženým chobotem, který se stal symbolem a logem této firmy, znají zákazníci už 126 let. Tužky a pastelky značky Koh-i-noor všech možných barev, hranaté i kulaté, byly a jsou z Českých Budějovic vyvážené do celého světa. Víme ale, či vynalézavost, píle a um za vznikem těchto značek stojí? Projdeme-li si expozici „ve směru tužky“ (namísto šipky) přípravnou společně NTM s Národním zemědělským muzeem a Národním památkovým ústavem, dozvíme se to.

Zakladatelem budoucího impéria se stal architekt Josef Hardtmuth (1758–1816), syn z chudé rakouské rodiny, vyučený zedníkem a kameníkem. Šťěstím pro bystrého chlapce byla práce kresliče a vrchního dozorce Liechtensteinských staveb ve Vídni, kterou dostal už ve věku 19 let. S rodem Liechtensteinů pak spojil nadlouhou svůj život a v jejich službách vznikaly jeho vlastní stavby, když se později skvěle uplatnil jako projektant, architekt i krajinář. Výstava představuje četné návrhy jeho staveb. Dozvíme se o jeho stěžejním podílu na vzhledu lednického areálu, kde byly Hardtmuthovy stavby umně zasazené do budovaného parku. Do dnešního dne o tom svědčí známý Minaret, Akvadukt, právě rekonstruovaný zámek Belveder a další, již nedochované stavby. Obdobně dotvářel Josef Hardtmuth i jiné liechtensteinské zámecké areály, stavěl však i kostely, obytné a hospodářské budovy. Dokonce – na svou dobu průkopnický – rekonstruoval či stavěl zcela nové bydlení pro úředníky a další personál Liechtensteinů (Videň, Bučovice, Lednice). Josef Hardtmuth byl velice všestranný a mnoho technických problémů a úskalí, které jeho práce přinášela, jej dovedlo k důmyslným řešením a novým vynálezům. Zasahovaly i do jiných oborů, takže mj. jiné vynalezl i nový postup na výrobu nádobí a založil u Vídne továrnu, která vyráběla žádané a levné zboží – tzv. vídeňskou kameninu. Vynalezl i neapolskou žluť. Snad právě potřeba architekta kreslit a rýsovat jej dovedla ke zdokonalení výroby tužky – a roku 1804 získal privilegium na jejich výrobu.

Výstava postupně představuje další členy rodiny, kteří zasáhli do vývoje firem pod značkou Hardtmuth. V druhé generaci převzal oště neméně nadaný a ambiciózní syn Carl, nejmladší ze čtyř bratrů. Rodině a firmě pomohla i úspěšná účast na světových výstavách v Londýně a ve Vídni. Sledujeme vzestup mezi šlechtickou společností a rakouskou podnikatelskou elitou, kdy Hardtmuthové měli přístup na nejvýznamnější oficiální akce své doby. Carl byl za zásluhy povýšen do šlechtického stavu. A byl to on, kdo přenesl výrobu tužek i kameniny z Vídně do Čech. Tužkárna v Českých Budějovicích se záhy stala prosperující firmou (na výstavě zaujme velká grafika zobrazující ohromný tovární komplex), svoji

produkcí stále zdokonalovala a rozšiřovala, vyvážela do celého světa. Carlův syn Franz, všestranně technicky vzdělaný a se zkušenostmi získanými v zahraničí, pokračoval ve vynalézavém duchu svého děda. Do výroby v roce 1889 uvedl žlutou tužku Koh-i-noor, která se stala symbolem kvality. Franz také díky svému vynálezu (český mlynářský grafický) mohl přesněji určovat tvrdost tuhy, díky čemuž pak mohl zavést sedmnáctistupňovou škálu tvrdosti a nové, anglické označení

písmen, obojí užíváno dodnes. Franzovi se díky inovacím podařilo zcela předčít světovou konkurenci. Věnoval se ale i jiným oborům rodinného podnikání, např. tovární výrobě kachlových kamen. U všech tří pokolení Hadrthmuthů sledujeme zároveň i jejich rodinný život.

Podnikání i společenskou situaci celé rodiny radikálně ovlivnil rozpad Rakouska-Uherska. Vznik Československa a hospodářská krize 30. let vedly k oslabení pozice rodinné firmy i hledání doplňující produkce. Její členové během II. světové války opustili území Československa. V roce 1945 budě-

jovický podnik převzal revoluční závodní výbor. Výstava sleduje dějiny firmy až do nedávna nejen na dobových dokumentech, nákresech či fotografiích, ale přináší i řadu zajímavých exponátů – od modelů staveb, výrobků vídeňské kameniny až po ukázky produkce budějovické tužkárny v průběhu celé její existence. Nabízí i prostor pro dětskou tvořivost a názorně představuje, jak se (dodnes) vyrábí tužka. Žlutá tužka Hardtmuth, která fakticky dobyla svět.

Výstava v Národním technickém muzeu trvá až do 26. 3. 2023

Martina Fialková

Sousedské slavnosti

Přijďte 17. září na Zažít město jinak na 17. ročník sousedských slavností.

Stejně jako v minulých letech i letos budou ulice, parky a náměstí Prahy patřit třetí zářijovou sobotu sousedskému cvrkotu.

V rámci Evropského týdne mobility pořádá spolek AutoMat společně s místními oslavu veřejného prostoru Zažít město jinak. Tentokrát s tématem Bez zábran, které se zaměřuje na bourání fyzických i mentálních bariér mezi lidmi. Zbytečná zadržává a další překážky, neexistující přechody, potřeba přivětivého veřejného prostoru pro děti, seniory a osoby se sníženou schopností pohybu a orientace, ale i jazykové a kulturní bariéry mezi sousedy. To všechno jsou věci, na které chce letošní ročník sousedských slavností upozorňovat a pomoci je řešit. V souvislosti se stále nekončící válkou na Ukrajině má také ambici integrovat nové příchodce, kteří našli před konfliktem azyl v naší zemi, do sousedských komunit. Lidé, kteří utíkají před válkou, si zaslouží

přivětivé přijetí. A statistiky říkají, že mnozí z nich u nás už zůstanou, tak i vzájemné porozumění s novými sousedy.

Právě slavnosti Zažít město jinak mohou pomoci lidem, aby k sobě navzájem našli cestu a zároveň oživil veřejný prostor tak, jak bychom si přáli, aby vypadal po celý zbytek roku. V rámci hlavního i doprovodného programu se do nich zapojí více než 120 lokalit po celém hlavním městě a dalších sedm desítek měst v ČR. Praha 1 samozřejmě nebude výjimkou. Můžete se těšit na již tradiční lokality jako je Mostecká či Opatovická ulice, ale i „nováčky“ mezi organizátory jako Gastrostánek Velký Zelí. Čeká na vás spousta dobrého jídla, kultury i workshopů. A hlavně sousedé, kteří vás rádi uvidí. Nenechte si ujít příležitost seznámit se, pobavit se a sblížit se se svými sousedstvem a lidmi v něm. Více informací a podrobnosti o programu najdete na webu zazitmestojinak.cz

–PR–

IVAN ŽENATÝ
a Martinů Strings Prague
pod vedením
Jaroslava Šonského

26. září v 19.30

v cyklu Hudba bez hranic
Martinů, Bach, Vivaldi

Barokní refektář dominikánů
Jilská 5, Praha 1

Vstupné dobrovolné – doporučená výše 200 Kč. Vstupenky se nedistribují, rezervace míst na m.fialkova@centrum.cz

Akce se koná za podpory: Kubík Partners, MČ Praha 1, Nadace Život umělce

Jak se mají naše děti

Hit kapely Katapult položil na konci 70. let otázku: Co děti, mají si kde hrát? Míněno bylo, zda si budou v roce 2006 mít vůbec kde hrát. Je těžké být prorokem, ale s odstupem let je odpověď jednoduchá. Ano. A myslím, že mají na výběr takovou škálu možností, že bychom se toho v minulosti ani nenadáli. Konec konců, i když si zrovna nehrají, musejí do školy, i tak mají na naše dřívější poměry výtečné podmínky. Naštěstí, zatím.

Třeba taková drobnost, jako je výběr obědů z několika jídel. Dnes dokonce pouhým kliknutím v mobilu, chytrém kamarádovi, který 99,9 % dětí vlastní. Díky nedávné pandemii mohou navíc své chytré kamarády využít k dotazům na učitele – ruku na srdce, to u nás často nešlo ani osobně, povídat si se spolužáky přes „chaty“ zřízené (a bezpečnostně prověřované) samotnou školou. Rodiče si mohou vše zjistit online též (jak učitel dozkouší, v mobilu již starostlivá matka ví, že z dějepisu dostalo její dítě za tří).

A jsou tu i jiné rozdíly mezi roky minulými. Třeba absence drsných hodin v čekárnách školních zubařů. Jako tehdy, i dnes je pro děti většina „výkonů“ zdarma, přičemž není nutno absolvovat martyrium bezhlavého vrtání a trhání zoufalou zubařkou, která se snaží „odbatvit“ několik desítek až stovek dětí za den. Nemluvě o tom, že dnes má zubař všelijaká chytrá udělátka, mikroskopy s projekcí rovnou na zeď, rentgen na místě s výstupem přímo do počítače a tak dále. O skoro automatickém umrtvování před obyčejným vrtáním ani nemluvě.

Samozřejmě, najdou se i méně kladné výdobytky. Než dítě vyrazí s kamarády na kole, musí se patřičně vyzbrojit: přilba, rukavice, nejlépe i vesta – u nás zatím jen reflexní, nikoliv neprůstřelná, a pak dojet ke hřišti přeplněnými ulicemi. Bohužel, některé děti (či rodiče) to odradí natolik, že nejmladší generace holduje pohybu jen sporadicky, po odvozu na nějaký kroužek, případně u babičky na venkově o víkend. Ovšem to je již jiná kapitola.

Tak či tak: vše nejlepší dětem do nového školního roku!

Ondřej Sedláček

PLACENÁ INZERCE

22 DVOŘÁKOVA PRAHA
INTERNATIONAL MUSIC FESTIVAL

Slavný americký orchestr
se vrací po 33 letech do Prahy

11/9

The Cleveland Orchestra
Franz Welser-Möst dirigent

HLAVNÍ MECENÁŠ

Karel Komárek
Family Foundation

ZA PODPORY

MINISTERSTVO
KULTURY

PRAHA
PRAHA
PRAHA

HLAVNÍ PARTNER

Česká televize

GENERÁLNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

Česká televize

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Český rozhlas

PRÁVO

OFICIÁLNÍ VOZY FESTIVALU

Renocar

Vstupenky na www.dvorakovapraha.cz

Ivan Ženatý – letošní jubilant

Houslista Ivan Ženatý letos oslavil své životní jubileum. Na slavnostním koncertě v pražském Obecním domě vystoupil s programem připomínající maratónský běh – zahrál tři velké houslové fantazie se symfonickým orchestrem za sebou a ukázal posluchačům, že je v nejlepší formě a plně síle.

Rodák z Podkrkonoší debutoval už jako posluchač Konzervatoře v Praze s Českou filharmonií a po účasti ve finále slavné Čajkovského soutěže a absolutním vítězství na Pražském jaru začala jeho pozoruhodná kariéra – koncerty v Berlíně, Amsterdamu, Londýně, Paříži, Madridu, Tokiu, New Yorku. Nahrával v USA i v Evropě. Vyučoval na Cleveland Institute of Music, na drážďanské Vysoké hudební škole a Královské akademii v Kodani. Před covidem vyprodal pět sezón za sebou legendární Carnegie Hall. Nás rozhovor probíhal na dálku během jeho účasti na hudebním festivalu a letní škole Meadowmount v New Yorku. Pro to začneme v USA.

Jak vypadá běžný den při vašem dvouměsíčním letním pobytu v Americe?

Z určitého pohledu jednotvárně, ve skutečnosti velmi rozmanitě. Každé ráno začínám cvičením stupnic a pak repertoáru, který mě v nejbližší době čeká. Potom pracuji se studenty a kolem čtvrtě odpolední chodím plavat do Lake Champlain. Večer buď koncert nebo volno. Setkávám se tu s neuvěřitelnými mladými talenty nabitými nakažlivou energií i se vzácnými kolegy z Juilliard, Northwestern nebo DePaul University. Ty dva měsíce jsou vždycky velmi namáhavé a únavné, ale zároveň neskutečně produktivní.

Jaká je nyní atmosféra v kulturní Americe, kterou jako celý svět zasáhlo dvouleté covidové období?

Jako všude jinde – všechno se pomalu vrací k dřívější bezstarostnosti, ale mnoho lidí se stále točí ve svých kruzích obestřených strachem. Myslím, že nejvíce se o život bojí ti, kteří nepochopili jeho smysl.

Zaznamenal jste v kulturních kruzích také nějaké reakce na válku na Ukrajině jako u nás nebo to jsou spíše ojedinělé gesta velkých scén, jako je Metropolitní opera?

Především – běžný Američan ví o Ukrajině asi tolik, co průměrný Čech o Oklahomě. A za druhé – myslím, že ta podporaová kolektivní vina za Vietnam, Afghánistán, Irák a další zabírá mnoha Američanům vyjadřovat se relevantně ke světovému dění podobně jako současným Němcům k dění ve třicátých a čtyřicátých letech. Nicméně všude dochází k takovým intelektuálním výkonům, jako je zákaz provozování Čajkovského hudby podobně, jako byl tentýž autor povinně provozován při oslavách bolševické revoluce ještě za našeho mládí.

Při čtení vašeho loňského rozhovoru pro Hudební rozhledy mne pobavilo a zároveň zamrazilo líčení finále slavné Čajkovského soutěže v Moskvě, kam jste se v roce 1982 ještě jako konzervatorista probjoval. Připodobňujete tehdejší atmosféru scénám z Bulgakova. Zažil jste i v Americe takový pocit jako z nějakého filmu nebo románu?

Rusko bylo na počátku osmdesátých let hroující se zemí, kde panoval hlad, ale vlály rudé prapory, a propaganda mluvila o ráji pro pracující. Mnozí moji čeští hudební kolegové tehdy nahlas nebo potají platili stranické poplatky, aby své komunistické knížky později decentně ztratili. Stejně tak nám dnes ruský Putin vysvětluje, že žádnou válku nevede, podobně jako slovenský Babiš opakuje, že nikdy nepracoval pro Státní bezpečnost. Bulgakov by k tomu už jen přidal mluvícího kocoura nebo jinou absurditu. Můj americký příběh má spíše parametry idealistického filmu z Hollywoodu: Jednoho pátečního večera jsme leželi s mým druhorozeným synem pod piánem a střelili flintou gumíčkami do dveří. Pak zazvonil telefon a prezident Clevelandského Institutu mi nabídl profesuru. Dostal jsem šanci, kterou mi v mé vlasti nedali. Koupil jsem dům poblíž ortodoxní synagogy v Beachwood a pomalu, ale niterně začal pocítovat, že když se k vám lidé chovají dobře, stáváte se taky jakoby lepší. Pak začaly velmi rychle přicházet koncertní nabídky – z Los Angeles, San Francisca, z Kansasu, Indiany, Floridy a konečně z Carnegie Hall v New Yorku.

Co jste pocítoval, když vás do Carnegie Hall v New Yorku, nejslavnějšího koncertního sálu světa pozvali poprvé?

Něco jako závat. Ale protože stojím nohama na zemi, rychle to přešlo. Když tam hraje, koncentrujete se na tisíc detailů spojených s ryzi hudbou. Na nějakou slávu nezbyvá čas.

Jeden kritik po vašem koncertě napsal, že „to byl sen“, ten druhý, že „jste umělcem z 19. století“. Co to s vámi dělá?

Jsem přesvědčený, že bychom měli k hudebním kritikům zachovávat určitou vřídlost. Představte si tu tíhu nejistoty, kterou s sebou musí vláčet, když v podstatě píšou o tom, jak mají znít skladby, které by sami nikdy nezahráli. Nicméně souzním s pocitem, že jsem se narodil v 19. století a do dnešního světa moc nepasuju.

Česká klasická hudba má v USA dobrou pozici zejména díky tanním působení Antonína Dvořáka, popularitě Janáčkových oper a také Bohuslav Martinů

zanechal v Americe výraznou stopu. Vy ale jistě na amerických pódiiích uvádíte i jiné české autory. Jakou mají odezvu?

Víte, běžný Američan nevidí tak ostře, co je české, slovenské, polské nebo například norské. Podobně jako v Čechách je zanedbatelné, že se Bernstein narodil v Massachusetts. Ale samozřejmě tam českou hudbu hraju – jednak je kromě Dvořáka houslového koncertu a Janáčkovy Sonáty poměrně neznámá (z pohledu repertoáru pro houslisty), ale také mám pocit, že jsem v tomto repertoáru nejsilnější. Kromě autorů, které jste jmenovala, obsahovaly mé programy skladby Bedřicha Smetany, Oskara Nedbala a také mého přítele Juraje Filase.

Poslední, mimochodem opravdu skvělou Filasovu skladbu, kterou pro vás zkomponoval, jste uvedl také doma. Na slavnostním udílení cen Trebbia v červnu, kde byl právě tento skladatel oceněn in memoriam za svůj mezinárodní umělecký přínos, a pak několik dní na to na koncertě ve Smetanově siní jste uvedl v české premiéře jeho Koncertní fantazii. Vůbec to byl večer plný fantazií, zazněla tam ještě Sukova Fantazie g moll a Skotská fantazie Maxe Brucha. Pro posluchače jedinečný zážitek, ale na přípravu jistě velmi náročný výkon. Co vám nejvíce pomáhá v soustředění na velké výkony?

Jednoznačné vědomí, že to žádný velký výkon není. Jen a pouze čirá radost. Bylo mi dáno dotýkat se toho největšího a nejkrásnějšího, co bylo za poslední tři staletí vytvořeno. A to je požehnání.

Je vlastně vůbec možné, aby se hudebník – profesionál sám nechal „unést“ výkonem kolegy, aniž by ho stále odborně analyzoval? Měl jste sám v poslední době takový zážitek?

Nechat se „unést“ pro mě ještě neznamená přestat analyzovat. Hudba není jen emocí, je složena z mnoha specifických

složek, a pokud člověk při poslechu obsáhne všechny z nich, může mluvit o opravdovém prožitku. Ale máte pravdu, je pro mě takřka nemožné žasnout při poslechu repertoáru, který sám čtyřicet let hraju a znám tam každou notu a každé dynamické znaménko. V poslední době mě zajímají hlavně velké opery – například Straussovu Frau ohne Schatten (Ženu beze stínu) jsem slyšel snad padesátkrát. A velmi obdivuji, jak ji natočil Georg Solti. To byl taky muzikant z devatenáctého století.

Koncertujete se světovými orchestry a dirigenty, ale přesto se stále a velmi intenzivně věnujete i komorní hře – například v houslových recitálech s klavírem nebo s komorními orchestry. Je taková intimnější poloha s docela jinou atmosférou a často i menším publikem vaší potřebou?

Zdá se mi přirozené, že každý extrovert touží ve svém nitru po jednoduché blízkosti. A kupodivu poměrně záhy jsem pochopil, že jedno bez druhého nemůže dlouho fungovat. Ten posun od velkých, byť sebeponoivějších gest k empatickému naslouchání. Od Brucknerovy symfonie k Schubertově písni. Ráno se probudíte a představíte si to první, ale večer usínáte s tím druhým.

Jste rodákem z podkrkonošské Lomnice nad Popelkou. Za pár dnů si tam také zahrajete. Čím je pro vás Lomnice na mapě světa?

Spíš na mapě srdce. Je to místo, kde jsem dostal život a sílu a zdraví, kde jsem začal toužit letět a kde mě můj otec, jako správný Daidalos, důtklivě varoval, abych to moc nepřeháněl. Ale já jsem ho stejně nikdy moc neposlušal. Je tam zapsán počátek mého muzikantského i lidského snažení. Vzpomínám na větu jednoho z mých tamních učitelů bezmála před půlstoletím: „Vystřelený šíp a promarněná příležitost se nikdy nevrátí.“ Jak vidíte, dodnes si to pamatuju.

V Praze vystoupíte 26. září s komorním smyčcovým orchestrem Martinů Strings Prague, jehož zakladatelem a uměleckým vedoucím je další lomnický rodák Jaroslav Šonský. Budete to v krásném prostředí barokního sálu dominikánského kláštera. Co budete hrát?

To je trochu delší historie. Jaroslava Šonského jsem slyšel hrát poprvé na jeho recitálu u nás v Lomnici, když mi bylo asi třináct let. On pak odešel do Švédska, já později do Německa a do Ameriky, ale stále jsme zůstávali v kontaktu. A pak mě jednoho dne Jaroslav pozval na výborného švédského lososa a společně jsme vzpomínali na velké umění Henryka Szerynga. Na jeho vystoupení s Českým komorním orchestrem v Praze, kde hrál svým jedinečným a nezapomenutelným způsobem Bacha a Vivaldiho. A rozhodli jsme se, že podobný projekt po půl století a po svém zopakujeme.

Martina Fialková

Městská knihovna v Praze

POBOČKA HRADČANY
Pohořelec 25, Praha 1
tel.: 222 113 555, 770 130 203
Provozní doba knihovny:
pondělí až čtvrtek 12.00-17.00.
Vstup na akce je volný.
Začátky v 17.17, není-li uvedeno jinak.

7. 9. Nevidomí mezi námi seminář Nadačního fondu Mathilda
MUDr. R. Komárková za doprovodu vočího psa seznámí se životem nevidomých.

8. 9. Mindfulness není to, co myslíte 18.00
Úvodní workshop vede Jaroslav Chýle, psycholog a lektor MBSR. Seznámění s programem mindfulness ke snižování stresu (MBSR). Rezervace předem: 770 130 203, dagmar.volencova@mlp.cz

14. 9. Povídky z Kamy (na začátku XX. století)
Autorské čtení Boženy Neumanové

15. 9. Pražské kláštery na Hradčanech
Vycházka s Josefem P. Snětivým, autorem knihy Tajemství pražských klášterů

21. 9. Tajemství pražských klášterů Hrad a Hradčany
Křest a autogramiáda publikace Josefa P. Snětivého o kláštirech v naší části Prahy.

5. 9. – 29. 9. Výstava: Radost z tvoření
Nada Fuková, Monika Škobisová a Dagmar Volencová. Autorky představí různé techniky a materiály.

Benefiční sbírka

I letos se v ulici Na Příkopě prodávají v rámci benefiční sbírkové kampaně AKCE CIHLA až do 15. září malované a podepsané cihly na podporu mentálně znevýhodněných.

AKCE CIHLA je celostátní benefiční sbírková a osvětová kampaň na podporu moderních sociálních služeb pro lidi s mentálním postižením pořádaná a koordinovaná neziskovou organizací Portus Praha.

Ta kromě pořádání sbírek, poskytuje sociální služby lidem s postižením a provozuje sociální podnik DOBROTY S PŘÍBĚHEM. Z výtěžků AKCE CIHLA se staví, rekonstruuje a vybavují objekty. Díky benefiční sbírce se mohou každý rok realizovat, rozšiřovat a udržovat projekty chráněných bydlení, terapeutických dílen, sociálních podniků nebo terénních bytů. Původně pražská sbírka se postupně rozšířila i do dalších měst po celé republice a uplynulé roky také do on-line prostoru pod názvem e-ciha. Neumožnost prodávat cihly v ulicích v letech 2020-2021 podnítila vznik virtuálních e-cihel, které si lidé můžou koupit v libovolné výšce a kdykoliv. Dárci na webu akce-ciha.cz mohou zaslat dobročinný dar, který zde má formu symbolické e-cihly. Podpořit sbírku je tedy možné jak fyzickou koupí cihly, tak celoročným zakoupením té virtuální.

Všech předchozích dvacet dva ročníků benefiční kampaně AKCE CIHLA se těšilo pravidelné podpoře ze stran osobností. Nebude tomu jinak ani letos. Herci, zpěváci i další celebrity se na hodinu promění v prodejce cihel a můžete se s nimi setkat u stánku v ulici Na Příkopě. První osobnosti, která přijde na stánek Na Příkopě, je herec a zpěvák David Kraus, a to ve čtvrtek 8. 9. ve 14.00. V letošním roce podpoří sbírku také herečka Aňa Geislerová, která se stane prodejcem benefičních cihel v pondělí 12. 9. od 13 do 14 hodin.

Připomeňme si v září

- 4. 9. 1847** + František Ladislav Hek (v románu A. Jiráska zvaný F. L. Věk), český buditel, spisovatel, publicista a skladatel (* 11. 4. 1769) – **175 let**
- 15. 9. 1847** k veřejnému osvětlení ulic byly v Praze poprvé použity plynové lampy – **175 let**
- 26. 9. 1212** vydána Zlatá bula sicilská – potvrzení o rozšíření české státnosti – **810 let**

ZÁŘÍ POŘADY PRO SENIORY

Ztájená historie Prahy – vycházky Vlastivědného kroužku, **sraz vždy ve 12.30**

17. 9. Počátky a závěr žití Šebestiána Hněvkovského – sraz před Novou radnicí na Mariánském náměstí

24. 9. S Nebeských hor k usedlostem – sraz na stanici autobusů č. 136 a 195 Prosek ve směru do centra

1. 10. Nepaměť o výtečnicích Chudobíc – sraz v Bolzanově ulici u stanice tramvaje

CO2IN — uhlík spoutaný v mobilu

EKORUBRIKA

Jedna z cest, jak se vypořádat s klimatickou změnou a vlastním špatným svědomím, může být CO2IN. Je to virtuální měna, která ale svou hodnotu neodvozuje od nějakého výpočtu, ale od ceny emisních povolenek.

Jako měna může posloužit v pár obchodech, jestli vás to zajímá, dohleďte na webu. Já chci teď v rychlosti popsat ty emisní povolenky a to svědomí.

Představte si, že jste třeba letěli letadlem na dovolenou a máte trochu výtčky svědomí z emisí uhlíku, které jsou s letem spojené. V aplikaci CO2IN si prostě koupíte kousek uhlíkové povolenky. Je to vlastně takový uhlíkový odpustek. Ale odpustek, který funguje. Protože dokud budete držet své CO2INy, tedy uhlíkové povolenky, nemůže si je koupit žádná elektrárna, která by díky nim mohla vypustit své emise. Jenže vy nevíte, kolik emisí za vaší cestou stojí. Kdybyste tomu věnovali chvíli googlování, tak si to spočtete na kousku papíru. Ale taky můžete využít uhlíkovou kalkulačku, která je součástí aplikace. Můžete si tak koupit uhlíkové odpustky za veškerou spotřebu.

Martin Mach Ondřej / Ekolist.cz

Právní poradna spotřebitelského časopisu dTest:

DOTAZ: Kdo má u dlouhodobě pronajátého bytu rodinou povinnost hradit televizní poplatek? Vlastník bytu, nebo nájemce, který byt užívá? Hraje roli i skutečnost, kdo je vlastníkem televize?

ODPOVĚD: V případě nájmu bytu hradí televizní poplatek nájemce, a to bez ohledu na skutečnost, kdo je vlastníkem televize. Aby vznikla nájemci povinnost hradit televizní poplatek, postačí, pokud drží televizi (může ji fakticky využívat) alespoň jeden měsíc. Tato povinnost vyplývá z ustanovení zákona o rozhlasových a televizních poplatcích. Jedinou výjimkou může být případ, kdy by v nájemní smlouvě stálo, že nájemně zahrnuje i úhradu televizního poplatku.

DOTAZ: Dnes mi v supermarketu odmítli přijmout láhve od jedné značky piva, kterou zde prý nemají, jelikož ji neprodávají, a proto nejsou povinni láhve přijmout. Ale pokud

vím, podle zákona jsou povinni přijímat láhve od jakéhokoliv piva. Což mi přijde rozumné a logické. **ODPOVĚD:** Úprava zálohovaných obalů je obsažena v zákoně o obalech. Ten stanovuje povinnost prodejcům, pokud uvádí na trh nebo do oběhu výrobky ve vratných zálohovaných obalech, vykupovat tyto obaly bez omezení množství a bez vázání tohoto výkupu na nákup zboží. Z takového ustanovení vyvozujeme, že je prodejce povinen přijímat pouze ty vratné obaly, které sám uvádí na trh. Tudíž pokud se tento produkt v obchodě doopravdy neprodává, tak prodejci nevzniká povinnost vykoupiť dané obaly.

Kontaktovat můžete i poradenskou linku časopisu dTest – tel.: 299 149 009

Jak na odpady v Praze?

Prozradí to nová, stejnojmenná kniha, která se zaměřuje na srozumitelné poradenství, jak s odpadem, vznikajícím v domácnostech zacházet, ale především, jak jeho množství minimalizovat. Protože nejlepší je takový odpad, který vůbec nevznikne.

Na tom se shodují oba autoři knížky, kterou vydalo sdružení ARNIKA a je volně ke stažení v PDF verzi na jejím webu. Je plná prokluků, které vás dovedou až do podrobností, chcete-li, nebo ke konkrétním návodům. Chystá se i její tištěná verze, rozšířená o příběhy konkrétních Pražanů, kteří se zapojili do průzkumu na toto téma. Jak autoři vyhodnotili jeho výsledky? Jsou často překvapivé, říká Tereza Kovalčíková – preventista odpadů v Arnice. K experimentu se stále mohou přihlásit další zájemci, a sami se tak přesvědčit, jaké množství odpadu jejich domácnost vyprodukuje a co s tím.

V celkové recyklaci odpadů je Česká republika stále hodně pozadu za zeměmi západní Evropy, ale ani recyklace neřeší vše. Předcházet zbytečnému vyhazování je lepší. A to se týká téměř všech surovin – plastů, kovů, skla, elektro – ale i potravin a z nich vzniklého bioodpadu.

Zejména možnost jeho dalšího využití se v poslední době v Praze vylepšila. Pokud se to ještě nedoneslo až k vám, tak od začátku roku je jeho svoz zdarma a snadněji lze objednat i kontejnery na něj, ať už pro dům nebo domácnost. Jak ale bioodpadu předcházet? Zásadní je dodržet tři body: úměrně nakupovat, správně skladovat a efektivně využít. A i když to není tak složité, dobrý návod jak na to, se hodí.

Sociální služba v domácnostech seniorů a osob se zdravotním znevýhodněním

Panu Pavlovi je hodně přes sedmdesát. Žije sám, prodělal mozkovou příhodu. Bez pomoci by nemohl zůstat doma. Již pár let za ním dochází jeho osobní asistent. Připraví jídlo, obstará nákupy a domácnost a pomůže mu s péčí o sebe. A tak může pan Pavel dál žít ve svém bytě. Paní Jana je dlouhodobě nemocná. Většinu času tráví na lůžku. Je vdaná, aby mohla zůstat s rodinou, využívá sociální službu osobní asistence. Asistentka jí pomůže s osobní hygienou, polohováním na lůžku, podáváním jídla nebo si spolu vyvedou ven. Služba pomáhá také jejím blízkým. Manžel může chodit do práce a má více času pro jejich děti.

Terénní sociální služba osobní asistence je určena právě takovým lidem, jako jsou Jana a Pavel. A nejen jim. Využívají ji děti s tělesným nebo mentálním postižením, lidé, kteří rehabilitují po úraze nebo jsou dlouhodobě nemocní a také senioři.

HEWER poskytuje ročně přes pět a půl tisíce hodin služby lidem, kteří bydlí na Praze 1. V současné době pomohla osobní asistence poskytnutá HEWERem ve spoluprá-

ci s MČ Prahy 1 bezmála stovce občanů k tomu, aby mohli žít doma.

V Praze určuje celkový počet hodin, které asistenti HEWERu stráví u svých klientů po dohodě s jednotlivými městskými částmi Magistrát hlavního Města Praha. Ten na začátku letošních prázdnin umožnil jejich navýšení. Díky tomu je možné službu osobní asistence zpřístupnit více lidem, kteří ji pro svůj život potřebují.

www.hewer.cz

-PR-

Den architektury se v Praze zaměří na rekonstrukce a vzdá poctu Josipu Plečnikovi i Aleně Šrámkové

Praha bude na přelomu září a října opět žít architekturou. Od 30. září až do 6. října se stane hlavním dějištěm festivalu Den architektury, který nabízí na tři sta zdarma přístupných akcí ve stovce měst a obcí po celé České republice i na Slovensku.

Nová lávka HolKa (zdroj: Den architektury, Kruh, z.s.)

Bohatý program, který se v Praze odehraje zejména o víkendy 1. a 2. října láká na zdarma přístupné exkurze do běžně nepřístupných budov, architektonické procházky, přednášky nebo program pro děti. Mottem letošního dvanáctého ročníku festivalu je „Nebouřej, transformuj!“ a z velké části se tak zaměří na příkladná řešení rekonstrukcí a revitalizací a mnohdy ukáže, jak vdechnout zchátralým budovám nový život. Festival pozve například do Paláce Langhans, Divadla Rokoko, Hotelu Juliš, Paláce Koruna nebo domu Na Skále v Truhlářské ulici, kde nově vzniklo sídlo volnočasového centra Jednička. Den architektury představí i zdařilé revitalizace veřejných prostranství či nové parky. Zaměří se mimo jiné na proměny ostrova Štvanice, zahrady v Emauzích nebo budoucí Drážní promenádu a liniový park na Praze 10. Samostatnou programovou sekci věnuje Den architektury slovinskému architektu Josipu Plečnikovi, od jehož narození uplynulo letos 150 let, a zaměří se na jeho

proměny Pražského hradu a pozve i do kostela Nejsvětějšího Srdce Páně na Vinohradech. Program ale zve i na tvorbu jeho žáků, následovníků i jeho vrstevníků. Další sekce festivalu je poutou první dámě české poválečné architektury Aleně Šrámkové, která zemřela v březnu letošního roku. Program nabízí procházky po jejích realizacích v centru města a pozve do Nové budovy Fakulty architektury ČVUT, ateliéru Věry a Vladimíra Janouškových nebo nabídne prohlídky vil v Černošicích a Troji.

Paralelně se Dnem architektury probíhá letos po jedenácté i jeho sesterský festival Film a architektura.

Více na www.denarchitektury.cz –PR–

Koncert na schodech

Vyšší odborná škola uměleckoprůmyslová a Střední uměleckoprůmyslová škola uvádí v úterý 20. září od 18 hodin 95. koncert na schodech. V rámci dnů Žižkovského kulturního dědictví vystoupí houslový virtuos Jaroslav Svěcený, společně s jedním z nejlepších českých akordeonistů a bandoneonistů Ladislavem Horákem. Praha 3, Žižkovo náměstí 1300/1 www.sups.cz

Výběr z programu Novoměstské radnice

11.–12. 10. Řemesla živě 2022

Během festivalu řemeslných workshopů se návštěvníci potkají s řemesly, řemeslníky a především školami, kde se obory vyučují. Festival je určen těm, kteří se rozhodují pro svá budoucí povolání i těm, kdo mají zájem o řemeslné obory a pod odborným dohledem si chtějí práci vyzkoušet. Vstup zdarma

2. 10. Festival delikátních chutí – podzim 2022

Historické prostory Novoměstské radnice znovu naplní vůně kuchyní z různých koutů světa. Nechte se zlákat oblíbenými cizokrajnými pochoutkami nebo vyzkoušejte dosud málo známé pokrmy. Festival delikátních chutí je ideální zastávkou při nedělních procházkách podzimní Prahou nebo i na sváteční oběd. Vstup zdarma

září – říjen 2022 **Komentované prohlídky** V průběhu staletí se radnice stala svědkem mnoha dějinných událostí, které se otiskly do prostor této významné národní kulturní památky. Díky komentovaným prohlídkám s poutavým výkladem se návštěvníci seznámí s pozoruhodným příběhem radnice a místy, která nejsou pravidelně veřejnosti

přístupná. Prohlídky se konají v předem daných termínech dopoledne nebo při západu slunce. Výklad je vhodný i pro děti. Nezbytné je si předem rezervovat místo. Pro skupinu od 10 osob je možné si dohodnout i individuální termín.

Bohatý hudební program

Koncerty se konají ve Velkém sále i na nádvoří.

Novoměstská radnice
Karlovo nám. 1/23, Praha 2
www.nrpraha.cz
www.facebook.com/NRpraha
info@nrpraha.cz

Signal Festival slaví 10 let

Festival nabídne dílo Maxima Velčovského i program v Kunsthalle Praha.

Signal Festival vyrostl v jednu z největších a nejvýraznějších kulturních akcí v České republice. Za dobu své existence přilákal více než tři miliony návštěvníků. Desátý ročník přinese řadu překvapení.

Jedním z nich je světelná prostorová instalace známého českého designéra Maxima Velčovského na Mariánském náměstí. Desátý ročník nabídne celkem 16 instalací na dvou festivalových trasách – Centrum na území MČ Praha 1 a Vinohrady/Vršovice na území MČ Praha 2 a 10. Signal Festival se uskuteční od 13. do 16. října. Vůbec poprvé jej doplní bohatý týdenní doprovodný program.

Na Praze 1 najdou návštěvníci pět unikátních instalací. V prostorách Kunsthalle Praha se představí dílo jednoho z neúspěšnějších současných českých umělců na NFT scéně Ondřeje Zunky. To nechá diváky proniknout do tajů fotosyntézy, bez níž by život na planetě Zemi nemohl existovat. Součástí interaktivní instalace, která reaguje na pohyb ná-

vštěvníků, bude také prezentace digitálního umění mladé generace českých umělců. Výstava bude v prostorách Kunsthalle Praha prodloužena až do 21. 11. 2022.

Maxim Velčovský patří mezi nejznámější české designéry. Na Signal Festivalu se představí vůbec poprvé. Instalaci na Mariánském náměstí tvoří vyhořelá auta zasažená válkou na Ukrajině. Civilní automobily jsou krutým svědectvím o děsivé tragédii, která se stále odehrává jen několik stovek kilometrů od nás.

Piazzettu Národního divadla rozsvítí podmanivá instalace vizuálního umělce Jana Hladila. Chybět nebude ani oblíbená festivalová lokace Klementinum. Ta se promění pod taktovkou světelné designérky Pavly Beranové a vizuální umělkyně Terezy Bartůňkové ve snovou až pohádkovou krajinu plnou vznášejících se obřích balónů. Kostel u Salvátora protne japonský intermedialní umělec Shohei Fujimoto obrovským množstvím laserových paprsků.

Více informací: www.signalfestival.com –PR–

PLACENÁ INZERCE

MALOSTRANSKÉ KOMORNÍ SLAVNOSTI 2022

20. ročník mezinárodního hudebního festivalu v rámci Českých kulturních slavností

pod záštitou Ministerstva kultury a Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice při Senátu Parlamentu ČR pořádá Česká kultura, z. s.

Valdštejnský palác, Valdštejnské náměstí 1, Praha 1 – Hlavní sál, začátky v 19.30

16. 10. Pocta Karlu Hoffmeisterovi (1868–1952), Christian Leotta – klavír (Itálie)

30. 10. Pocta Vladimíru Říhovi (1905–1978), Jitka Čechová – klavír, Wenzel Grund – klarinet (Švýcarsko), Jan Páleníček – violoncello

20. 11. Středočeské Pianoforte – mimořádný koncert vítězů soutěže, Ivan Klánský – klavír (předseda soutěže), laureáti soutěže

27. 11. Pocta Gézovi Novákoví (1921–1992), Barocco Sempre Giovane, Lukasz Dlugosz – flétna (Polsko)

Kostel sv. Tomáše, Tomášská ulice, Praha 1, začátek v 18.00

20. 11. Pocta Bohuslavu Matěji Černohorskému (1684–1742), Pavel Černý – varhany

Na všechny koncerty **vstup VOLNÝ**.

Nutná rezervace na: cech@ceskakultura-os.cz

www.ceskekulturnislavnosti.cz

Generální partner **čepi** Hlavní partner **IPRE** Partneři **První pražský festival** **Státní fond kultury ČR**

PLACENÁ INZERCE

KNIHY ZAKOUPÍTE V INTERNETOVÉM KNIHKUPECTVÍ WWW.KOSMAS.CZ

Jan Novák DĚDA

JAN NOVÁK

Vyprávění se točí kolem autorova dědečka, středočeského zemědělce, jenž svého vnuka fascinuje i děsí zároveň. Příběh člověka, jehož semlely dějiny i zvláště komunistické moci, se odehrává v polabské vesnici během kolektivizace v padesátých letech 20. století.

Děda argo

Petr Sagitarius ZAHRADA, REST. TRUJKUNT 4

TRUJKUNT
DETEKTIVNÍ PŘÍBĚHY

ZAHRADA REST

Petr Sagitarius

Major Roman Saran je zpět a svádí boj nejen se zločinem, ale i v milostném životě. V části *Zahrada* pátrá po krádeži vzácného obrazu a v případě *Rest* vyšetřuje vraždu lichváře a vrací se k tragické události staré mnoho let. Splatí svůj dluh vůči zesnulé kamarádce?

Milan Kocourek NOVÉ BRITSKÉ OBRÁZKY

NOVÉ BRITSKÉ OBRÁZKY

Britské obrazy po brexitu – volné pokračování knihy *Britské obrazy*. Autor, spolupracovník Radiožurnálu a České televize, rozebírá vyhlídky Spojeného království v pobrexitovém kontextu a zvláštní pozornost věnuje Skotsku a Severnímu Irsku.

Marek Technik VAROVÁNÍ

Marek Technik

Je to generační konflikt, typický problém dnešní rozdělené společnosti, nebo rozpor víry a racionality? Věci kolem nás nelze uchopit pouhým rozumem a tak si matka myslí, že dcera ztrácí víru a dcera si myslí, že matka ztrácí rozum. Každá bojuje o duši té druhé.

VAROVÁNÍ

Elin Cullhedová EUFORIE

Euforie
Román o Sylvii Plathové

Elin Cullhedová

přeložila Irena Kunovská

Fiktivním záznam posledního roku života Sylvie Plathové, končí dva měsíce před její smrtí. Vypráví o střetu intelektuálních potřeb s mateřskými povinnostmi, o lásce k dětem a životní potřebě psaní, o závislosti na manželovi, básníku Tedovi Hughesovi, která ji ubíjí.

Margaret Atwoodová KOČIČÍ OKO

ATWOODOVÁ

KOČIČÍ OKO

přeložila Kateřina Klabanová

Kočí oko je kouzelná skleněnka, která mění svět. Z holčičky, která se skrze ni dívá, vyroste uznávaná malířka. Když se Elaine po letech vrací kvůli retrospektivní výstavě do rodného Toronta, je to pro ni zároveň cesta do hloubi vlastní paměti.

NA PÁR ŘÁDCÍCH

NA HRADĚ...
Alfons Mucha eMotion. Unikátní multimedialní zpracování obrazů a plakátů v nadživotní velikosti, v pohybu a 3D prostoru. Návštěvníky zcela pohltila velkoplošná projekce vytvořená z rozhybaných plakátů a vitráže z katedrály sv. Víta. Jízdná Pražského hradu. Trvá do 13. 9.

...I V PODHRADÍ
Paměť národa na Strahově. 3. 9. od 17.00 komentovaná procházka: Stadion Strahov a jeho historie (sraz na zast. Pohořelec), od 18.30 Filmový blok Venkov – projekce dokumentů Meze a Sedláci, od 19.20 debata s pamětníkem. 14. 9. od 18.00 komentovaná procházka, od 19.00 projekce Čtyři příběhy revoluce, od 19.50 debata s pamětníkem Davidem Kabzanem.

► Opravený Letenský kolotoč je unikátní historická památka, nejstarší dochovaný podlahový kolotoč v Evropě. V provozu bude do 25. září. www.ntm.cz **► Festival Paměti národa.** Přednášky, debaty s historiky i pamětníky, workshopy, koncerty známých kapel, projekce dokumentárních i hraných filmů, autorská čtení nebo prezentace divadelních dílen nabídne třídní festival, kterým vyvrcholí letní program na Strahově. 29. 9.–1. 10.

NA VÝSTAVU
Mimikry – dosud největší samostatná výstava Martina Salajky, jednoho z nejvýraznějších expresivních malířů současné české výtvarné scény. Návštěvníkům nabídne obrazy plné barev, které jsou výjimečně výrazné i znepokojivé, ale zároveň velmi srozumitelné. Galerie Villa Pellé. Trvá do 2. 10.

GALERIE HMP
Komentovaná prohlídka Zámku Troja v rámci Trojského vinobraní. Proběhne 10. 9., od 12.00 a 14.00

NÁRODNÍ GALERIE
V kroužcích dýmu: portrét moderního umělce. Co vedlo malíře Jana Preislera, Františka Kupku, Emila Fillu či Bohumila Kubištu k tomu, aby odložili paletu a štětec a zobrazili se na svých autoportrétech s kuračskými atributy? Výstava ukáže, jak tento typ zobrazení vypořádal o proměně tradičně vnímaného umělce v nezávislého tvůrce. Veletržní palác. Od 23. 9. do 8. 1. 2023 **► Vincenc Morstadt – Rané kresby velikána české vedy.** Ve své tvorbě dokázal spojit precizní detail s vyjádřením celkové atmosféry místa. Grafický kabinet představuje téměř neznámé práce z umělova mládí, vypoovídající o jeho přirozené kreslířské suverenitě. Veletržní palác. Trvá do 27. 11.

NA KONCERT
Dvořákova Praha 2022 – mezinárodní hudební festival nabídne například Mnichovské filharmoniky, Clevelandský orchestr, americký Juilliard String Quartet, Pavel Haas Quartet! Rudolfinum – Dvořákova síň. 8.–25. 9.

ZA ROHEM
Ondřej Hejčí – Papírová architektura. Výstava papírových modelů sakrální architektury v Infocentru ve Staré Boleslavi. Trvá do 16. 9., úterý–neděle: 9–12.00 a 13–17.00 **► Egypt – dar Nilu.** Výstava představí repliky předmětů z období starověké egyptské civilizace, například busty panovníků, sochy vládců i bohů, pohřební nádoby či poklady z Tutanchamonovy hrobky. Děti se mohou těšit také na tematicky laděnou interaktivní hru v zámeckých sklepeních s názvem Za pokladem ztraceného města. Denně do 20. 11. **► BUKIFEST 2022** – hudební akce v rytmu rock'n'rollu. Do 13. ročníku přijali pozvání Pavel Sedláček a Cadillak, Jitka Vrbová a Honza Frühwirth a kapela The Fribbles. Večerem provede Milan Schmidt. Club Kino Černošice. Proběhne 9. 9. od 19.00

NA VÝLET
Divadelní festival Kutná Hora každý rok zprostředkuje veřejnosti inscenace ze Střední a Východní Evropy. Tradicí je veřejně přístupný program pro rodiny s dětmi v centru města, silným lákadlem je večerní program v podobě loutkového a objektového divadla pro dospělého diváka. Program je doplněn o koncerty, instalace a další. Proběhne 8.–10. 9. v Kutné Hoře. **► Krajské vinobraní a dožínky na Kačíně.** Užijte si jedinečný den v krásném parku empírového zámku ve společnosti vybraných českých a moravských vín, gastronomie a bohatého doprovodného programu. Letošní 11. ročník je věnován Matce Zemi. Zámek Kačina, sobota 10. 9.

NEBE NAD HLAVOU
Slunce vstoupí 23. 9. (3:04) do Vah, podzemní rovnodennost, začíná astronomický podzim. Venuše (-3,9 mag) v 1. polovině měsíce ráno nízko nad V, viditelnost končí. Mars po většinu noci kromě večera, v blízkosti Aldebaranu (Byk) 7. 9. ráno. Jupiter (-2,9 mag) 26. 9. nejbližší Zemi (591,4 mil. km) a v opozici se Sluncem, vrcholí ve výšce 40°, nejlepší viditelnost do konce října. Saturn po většinu noci mimo ráno, během září nejlepší viditelnost. Měsíc v úplňku 10. 9. (11:59), v novu 25. 9. (23:54). Konjunkce s Marsem 17. 9. (2h), poblíž Saturnu 8. 9. a Jupiteru 11. 9., u hvězd Antares (Štír) 3. a 30. 9., Aldebaran 16. 9., Pollux (Blíženci) 20. 9., Regulus (Lev) 23. 9., Spica (Panna) 27. 9. Maximum velmi rychlých Aurigid 1. 9. četnost 10. Údaje v SELČ. **OS,wi**